

Незважаючи на обмеженість доступу до Інтернету в установах виконання і відбування покарань, вважається за необхідне залучення неповнолітніх до роботи з глобальною мережею. Перелік сайтів, доступ до яких можуть мати засуджені, відкриває широкі можливості. Наприклад, засуджені можуть відвідувати сайти музеїв, що іноді пропонують онлайн-екскурсії, сайти з інформацією, ідеями щодо програми культурно-масових заходів, а також онлайн-бібліотеки тощо. Це неодмінно сприятиме покращенню якості соціально-виховної роботи.

Отже, соціально-виховна робота з неповнолітніми засудженими є важливою умовою виправлення і ресоціалізації засуджених. Кримінально-виконавче законодавство визначає напрями та програми щодо такої роботи. Втім, практична реалізація програм соціально-виховної роботи потребує розгалуженого механізму форм і засобів, а також врахування швидкого зростання інформаційних технологій та використання в соціально-виховній роботі з неповнолітніми засудженими ресурсів мережі Інтернет.

Список використаних джерел

1. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — №3 (ст. 21).
2. Про затвердження положень про програми диференційованого виховного впливу на засуджених: Наказ Міністерства юстиції від 03.06.2016 // Офіційний вісник України. — 2016. — № 41 (ст. 1574).
3. Караман О. Л. Поняття, сутність і зміст соціально-виховної роботи з неповнолітніми засудженими у спеціальних виховних установах / О. Л. Караман. // Вісник Ужгородського національного університету. — 2014. — №28. — С. 59–64.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Черкасов С. В.

Довбнюк Тетяна Ваисилівна

студентка 1-го курсу магістратури Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОПОМОГА ЖЕРТВАМ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 передбачає, що кожна держава-учасниця Конвенції :належним чином урахує потреби жертви в безпеці та захисті; надає необхідну медичну або іншу допомогу жертвам, які на законних

підставах проживають на її території, не мають адекватних ресурсів і потребують такої допомоги; запроваджує правила, за якими жертвам, які на законних підставах проживають на її території, дозволяється доступ до професійної підготовки, освіти й ринку праці; вживає таких законодавчих або інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення допомоги жертві без висунання умови стосовно її готовності виступати в ролі свідка [1].

За статистикою Міжнародної організації з міграції (див. Табл. 1), наприклад, у 2013 році кількість злочинів – 130, кількість осіб, які набули відповідного статусу жертви – 41. У 2017 році ситуація залишається подібною: кількість злочинів – 346, а кількість офіційних жертв – 198. Тобто, ми бачимо, що кількість осіб, які набули статусу офіційної жертви від торгівлі людьми, не становить в середньому навіть половини кількості злочинів, які є зареєстровані [4].

Протокол передбачає, що кожна Держава-учасниця відповідним чином враховує гуманітарні міркування і проявляє співчуття [2].

Тобто, гарантування Конвенцією проявлення співчуття доводить той факт, що допомога жертвам від торгівлі людьми потребує не лише закріплення правових інструментів, а й забезпечення втілення таких правових інструментів допомоги таким чином, щоб в центрі такої допомоги була постраждала особа та її психологічний стан, а не процедура отримання такої допомоги. Хоча наш законодавець йде шляхом більш формалізованим.

Таблиця 1

Кількість злочинів, що були зареєстровані МВС України та кількість осіб, які набули офіційного статусу жертви від торгівлі людьми (за даними МОМ)

Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017
К-сть зареєстрованих злочинів	162	130	109	111	115	346
К-сть офіційних статусів жертв	13	41	27	83	110	198

Згідно Закону України «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 р. (далі – Закон) особа, яка постраждала від торгівлі людьми, – будь-яка фізична особа, яка стала об'єктом торгівлі людьми і визнана такою відповідно до положень цього Закону.

Основними принципами протидії торгівлі людьми Закон називає наступні:

1) забезпечення прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на повагу до гідності, особисте життя, правову допомогу, відшкодування матеріальної та моральної шкоди у встановленому законом порядку;

2) поваги і неупередженого ставлення до осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

3) конфіденційності інформації про осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

4) добровільності отримання допомоги особами, які постраждали від торгівлі людьми, та їх недискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

5) взаємодії органів виконавчої влади між собою, з відповідними органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та з громадськими і міжнародними організаціями [3].

Тобто, загалом, можна зробити висновок, що в центрі уваги гідність особи, її особисте життя, та відповідно, повага до вищевказаних цінностей. Законодавець підкреслюючи їх першочерговість, ставить їх на перше місце в системі даних принципів.

Водночас, Закон передбачає, що особа, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, має право звернутися до місцевої державної адміністрації із заявою про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, та до органів Національної поліції щодо захисту прав і свобод. Дане положення узгоджується з положеннями вищевказаних міжнародно-правових актів, на перший погляд. Але, в чому полягає дана процедура?!

Згідно ст. 15 Закону обов'язковою складовою процедури встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, є проведення місцевою державною адміністрацією співбесіди з особою, щодо якої розглядається питання про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, із заповненням опитувальника щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми. У разі неможливості проведення співбесіди з особою через її хронічне психічне захворювання, тимчасовий розлад психічної діяльності, недомовство або інший хворобливий психічний стан чи малолітство процедура встановлення статусу такої особи проводиться на підставі інших даних.

Загальний строк проведення процедури встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, не може перевищувати місячний строк з дня проведення співбесіди з особою у місцевій державній адміністрації. У разі прийняття рішення про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, їй видається довідка. У разі відмови у встановленні статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, заявник має право оскаржити таке рішення у судовому порядку. Статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, встановлюється на строк до

двох років. Строк дії статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, може бути продовжено за обґрунтованим поданням місцевої державної адміністрації не більш як на один рік [3].

Тобто, процедура є дещо обтяжливою для постраждалих осіб. Тому що, торгівля людьми – це один з небагатьох злочинів, який тягне дуже тяжкі наслідки, в багатьох випадках – незворотні.

В залежності від виду насильства, настають відповідні наслідки для здоров'я (див. Табл. 2) [5].

Таблиця 2

Наслідки для постраждалих осіб	
Види насильства	Наслідки для здоров'я
1	2
Фізичне насильство	
Вбивство	Позбавлення життя
Тортури	Каліцтво
Побої	Тілесні ушкодження
Позбавлення їжі, сну, медичного огляду	Загострення існуючих захворювань, поява нових
Сексуальне насильство	
Зґвалтування	Зараження інфекційними захворюваннями, що передаються статевим шляхом
1	2
Примусова проституція	Зараження ВІЛ, СНІД
Небажана вагітність	Ушкодження статевих органів
Примусовий аборт	Пошкодження репродуктивної функції
Психологічне насильство	
Ізоляція – мовна та соціальна	Схильність до самогубства
Неможливість отримати допомогу	Тяжкі депресії
Позбавлення свободи	Почуття самотності та недовіри
Загроза насильством	Провали в пам'яті
Емоційна маніпуляція	Емоційна самотність
	Почуття провини та сорому
	Нездатність налагоджувати стосунки

Проаналізувавши наслідки для постраждалих осіб, можна говорити про те, що даним особам дуже непросто навіть звернутися до правоохоронних органів за допомогою, не говорячи про те, аби звертатися до відповідних установ для набуття офіційного статусу

жертви, проходити так звані «співбесіди» та заповнювати так звані «опитувальники».

На нашу думку, слід передбачити відповідні установи, які будуть посередниками між постраждалими особами та органами державної влади. До структури даних установ входили б особи, які мають юридичну та психологічну освіти, адже, жертві краще поспілкуватися з психологом, який її підтримає, ніж «стояти в черзі до кабінету». Тим більше, якщо вести мову про жертв, які отримали внаслідок такого злочину каліцтво, або тілесні ушкодження, які фізично унеможливають самостійну участь такої особи в даній процедурі. Навіть якщо особа залучить представника, то яким чином він зможе допомогти в даній процедурі?! Логічно, що він не зможе проходити співбесіду замість такої особи та заповнювати опитувальники.

Також необхідно передбачити гарантоване Конвенцією Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми положення забезпечення допомоги жертві без висування умови стосовно її готовності виступати в ролі свідка. Адже в більшості випадків такі особи не звертаються до органів, або відмовляються набувати офіційного статусу жертви через небажання розголошувати таку інформацію, побоюючись реакції суспільства, через почуття сорому та провини тощо. Тобто, чим більша конфіденційність, тим менше страху особи щодо звернення за допомогою.

Список використаних джерел

1. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_858/para097#097.
2. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_791
3. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3739-17/para127#n127>
4. Протидія торгівлі людьми в Україні: Статистика МОМ станом на 31 грудня 2017 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://iom.org.ua/sites/default/files/iom_vot_statistics_ukrdec2017.pdf.
5. Протидія торгівлі людьми: посібник [Електронний ресурс] // Київ/ — 2012. — Організація з безпеки та співробітництва в Європі. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.osce.org/ukraine/93272?download=true>.

Ключові слова: торгівля людьми, жертва від торгівлі людьми, наслідки для постраждалих осіб, допомога жертвам, процедура набуття статусу жертви.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Федчун Н. О.